

VERTIMAS NEPRIKLAUSOMOJE LATVIJOJE TARPUKARIU (1918–1940)

ANDREJS VEISBERGS

S a n t r a u k a

Šiame vertimo istorijos straipsnyje aptariama verstinės knygų leidybos situacija Latvijos nepriklausomybės laikotarpiu tarp dviejų pasaulinių karų (1918–1920 ir 1940 m.). Šis laikotarpis išsiskiria aktyvumu leidžiant naujas knygas, ypač verstines. Knygų tiražai ir kalbų, iš kurių buvo verčiama, įvairovė kasmet didėjo. Pažymėtina, kad Latvijoje leidžiamų knygų skaičius buvo vienas iš didžiausių Europoje (antroje vietoje po Danijos). Nors daugiausia buvo verčiama iš anglų kalbos, nedaug atsiliko vertimai iš vokiečių kalbos; po jų eina prancūzų ir rusų kalbomis parašytos knygos. Verčiamos literatūros žanrai ir vertimo kokybė labai įvairi. Verstinų leidinių pasirinkimas buvo vertėjų ir leidėjų rankose, jie labiausiai rėmėsi komerciniais interesais. Knygų leidybai labai atpigus, plačiam visuomenei tapo prieinama ir aukštoji literatūra. Nuo 1934 m. autoritarinė sistema pamažu formavo reikšmingesnių, ypač klasikinės literatūros kūrinių spausdinimą ir taip skatino klasikinių vertybių ugdymą. Vertimų dalis leidyklų veikloje labai svyravo, bet leidžiant romanus kiekybinė vertimų dalis buvo gerokai didesnė negu originalių kūrinių.

Didelė dalis vertėjų kartu buvo gerai žinomi rašytojai, rašę gimtąja latvių kalba, o specializuotą literatūrą dažnai vertė ir kitų profesijų atstovai. Kai kurie iš jų ilgainiui tapo profesionaliais vertėjais. Didėjo ir vertėjų žinomumas. Jis dažnai priklausė nuo verčiamo kūrinio statuso: garsiausių autorių kūriniai turėjo paklausą, tad ir juos išvertę vertėjai tapdavo žinomi; jei kūrinys nebuvo populiarus, jo priėmimas Latvijoje taip pat būdavo menkas. Vertimo kritikos beveik nebuvo, vertinant daugiausia būdavo atsižvelgiama į latvių kalbos kokybę, bet ne į turinio perteikimo tikslumą.